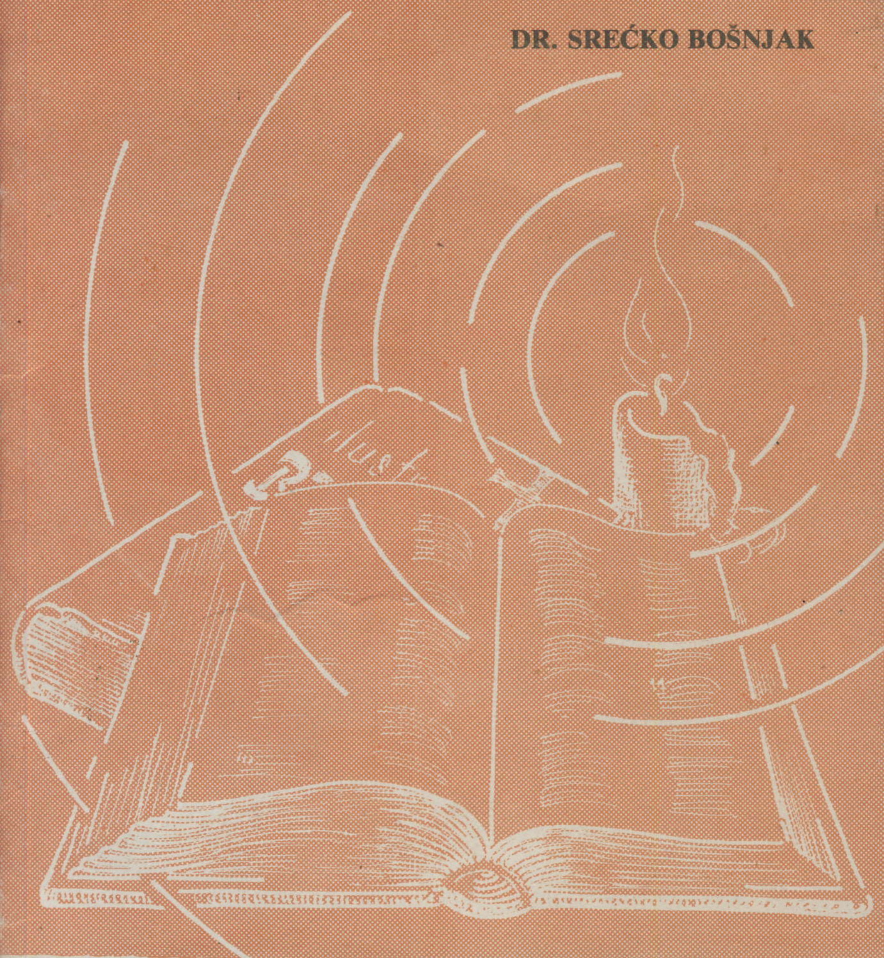
DR. SREĆKO BOŠNJAK

BIBLIJA
NAŠ PRIJATELJ

DRUGI VATIKANSKI SABOR
O BOŽANSKOJ OBJAVI

BOŽJU RIJEČ POBOŽNO SLUŠAJUĆI I VJERNO JE PROGLAŠAVAJUĆI, SVETI SABOR SLIJEDI SV. IVANA KOJI VELI: „NAVJEŠĆUJEMO VAM ŽIVOT VJEČNI, KOJI BIJAŠE KOD OCA I POKAZAO SE NAMA: ŠTO SMO VIDJELI I ČULI NAVJEŠĆUJEMO VAMA, DA I VI IMATE S NAMA ZAJEDNIŠTVO, A ZAJEDNIŠTVO NAŠE JE S OCEM I SA SINOM NJEGOVIM ISUSOM KRISTOM” (1 Iv 1, 2-3).

(DV t. 1)

... ...

BOŽANSKOM JE OBJAVOM BOG HTIO SKUPA S VJEČNIM ODLUKAMA SVOJE VOLJE O SPASENJU LJUDI, SAMOGA SEBE OTKRITI I SAOPĆITI „DA IMAMO UDJELA U BOŽANSKIM DOBRIMA KOJA POSVEMA PREMAŠUJU LJUDSKI RAZUM”.

(DV t. 6)

DR SREĆKO BOŠNJAK

Biblija
naš prijatelj

SLAVONSKI BROD 1984.

Dozvolom Biskupskog Ordinarijata u Đakovu

Izdao i umn. župski ured – Slavonski Brod II – 1984.
Odgovara: Marko Majstorović, župnik – 55000 Sl. Brod, Kumič. 16.

ŠTO JE BIBLIJA?

Biblija je knjiga koja govori o Bogu, o čovjeku i o svim važnijim događajima ljudske povijesti. Iz Biblije saznajemo kako se Bog objavio ljudima. U njoj su zapisane Božje riječi i Božja djela. Iz Biblije saznajemo,koliko nam je moguće na zemlji saznati, za Božju veličinu i Božje tajne. Iz Biblije upoznajemo čovjeka sa svim njegovim dobrim i zlim svojstvima. Saznajemo kako ćemo Boga upoznati. Njemu služiti i tako postići vječnu sreću. Biblija je knjiga u kojoj se nalazi nauka o Bogu te nauka o odnosima ljudi s Bogom.

Biblija se zove i Sveto Pismo, Svete knjige, Knjiga nad svim knjigama. Naziv Biblija dolazi od feničkog grada Byblos, u kome se prije Krista proizvodio papir. Svaka knjiga na papiru iz Byblosa zvala se biblion, ali je sveti Jeronim u IV. stoljeću taj naziv uzeo samo za Bibliju, Sveto Pismo. Biblija je skup manjih knjiga (72); koje govore o svetim stvarima, ali sve one čine cjelinu, pa se zaista može govoriti o jednoj knjizi (Bibliji) ili Svetom Pismu!

Knjige Starog i Novog Zavjeta čine cjelinu. Sve govore o vjerskim istinama, o Božjoj objavi čovječanstvu, ljudima. Biblija je Božja knjiga ili Božje Pismo, koje su napisali ljudi pod vodstvom Božjeg Duha. To je Božja obavijest svim ljudima. Sveti Pavao pisao je Timoteju: „Svako Pismo od Boga je nadahnuto i korisno za pouku" (II. Timoteju). Biblija je nastala u vremenskom razdoblju od 1350 godina i na pisanju svetih knjiga radilo je mnogo pisaca.

Biblija je najčitanija knjiga na svijetu. Računa se da postoji oko dvije milijarde primjeraka Biblija na cijelom svijetu. Svake godine štampa se na različitim jezicima oko sto milijuna primjeraka.

Biblija je knjiga koja se od svih knjiga najviše prevodi. Već u 3. st. prije Krista – prema predaji – Ptolomej je izabrao 72. učenjaka koji su preveli svete knjige sa židovskog na grčki. To je Stari Zavjet. Knjige Novog Zavjeta govore o Isusu Kristu, o Crkvi Kristovoj, o životu Crkve u prvim kršćanskim vremenima.

Kroz mnogo stoljeća knjige sv. Pisma su se prepisivale rukom. Tek u 15. st. Nijemac Gutenberg je – kako je poznato – izumio stroj za tiskanje, a Biblija je bila prva knjiga koja je tiskana strojem.

Biblija je danas prevedena na gotovo sve jezike svijeta. Rado ju čitaju i mnogi nekršćani.

AKADEMIK O BIBLIJI

/ Iz uvoda u hrvatski prijevod Biblije - izd. "Stvarnost" 1968./

„Biblija je najčitanija i najviše prevođena knjiga koju je dao stvaralački genij čovječanstva. Za kršćane – katolike, pravoslavne i protestante – ona je sveta, inspirirana i kanonska knjiga. Za svakog čovjeka Biblija je istovremeno zbirka povijesnih isprava i književno djelo izvorne i neprolazne umjetničke snage. Ona pripada zajedničkoj kulturi čovječanstva.

Pjesnici i umjetnici svih meridijana kroza stoljeća nalaze u Bibliji izvore i teme stvaranja. Velika djela i razdoblja svjetske i nacionalne književnosti, likovnih umjetnosti, glazbe i arhitekture nije moguće, u punini, razumjeti bez poznavanja biblijskih prizora, sadržaja i likova.

U kulturi slavenskih naroda Biblija ima posebno značenje. Staroslavenska pismenost i počeci slavenskih književnosti temelje se na biblijskim tekstovima. Ne može se pouzdano reći kad se Biblija počela prevoditi na živi narodni hrvatski jezik. Najstariji prijevodi biblijskih odlomaka na hrvatski jezik poznati su u Hrvatskoj od 14. stoljeća, a u 16. stoljeću javlja se prvi pokušaj da se Biblija prevede u cjelini. Hrvati su prvi potpuni tiskani prijevod Biblije dobili 1831. iz pera slavonskog franjevca Petra Katančića. Sveto pismo starog zakona (u 4 sveska) i

Sveto pismo novog zakona (u 2 sveska). Paralelno je tiskan latinski tekst (Vulgata) i hrvatski prijevod."

Jure KAŠTELAN

BIBLIJA JE RIJEČ BOŽJA

Knjige Sv. Pisma nisu nastale odjednom, nego postepeno u različitim vjekovima. Različitog su sadržaja, ali sve su one Riječ Božja ljudima i temelj su naše vjere. Najprije se ta nauka propovijedala stoljećima po Božjim glasnicima. Proroci i Božji ljudi govorili su objavljenu Božju nauku svojim suvremenicima. Ta se nauka raznosila i širila od usta do usta. Mnogi su je znali napamet. Tek kasnije izabrani ljudi napisali su tu nauku. To se dobro vidi iz knjiga Starog Zavjeta, u pjesmama, poslovicama, mudrim izrekama. Sve to prenosilo se od naraštaja do naraštaja. Knjige Sv. Pisma nije napisao jedan čovjek. Proročanstva proroka Jeremije propovijedana su više od 20 godina prije nego su napisana. Tako je i s drugim knjigama. To posebno vrijedi za knjige Starog Zavjeta.

I nauka iz Novog Zavjeta najprije se širila propovijedanjem dok nisu izabrani pisci sve to i napisali. Djela apostolska i skoro sve Poslanice napisali su direktno sv. Pisci ili su ih diktirali pisarima. Dakle, najprije bijaše usmena predaja a kasnije sve to bilo je napisano. I nakon toga, nije se odbacivala usmena predaja. Pripovijedanje je uvijek življe i napetije.

Sveti biskup Papija iz Hijeropolisa u Frigiji iz 2. st. piše o tome, a sv. Irenej piše, kako je slušao sv. Polikarpa iz Smirne, koji bijaše učenik sv. Ivana Evanđeliste.

Za Stari Zavjet ne može se točno odrediti, kad su napisane knjige, koje se u njemu nalaze. Neke su pisane za vrijeme proroka Ezekije, neke za vrijeme Jo-

zue (Mojsijeve knjige), ali konačni oblik starozavjetnih knjiga nastao je u 6. stoljeću prije Krista, nakon povratka Židova iz egipatskog ropstva. To je uredio Ezdra, koji bijaše pisac, pravnik i teolog, a predao je napisane knjige narodu kao najveću svetinju. To je Stari Zavjet.

Za Novi Zavjet lakše je utvrditi postanak i razvoj svetih Knjiga. Za četiri Evanđelja služila je usmena predaja, propovijedanje. Biskup Papija piše, da je negdašnji carinik Matej napisao knjigu „o riječima i djelima Isusovim", i to na aramejskom jeziku. Taj jezik je narječje židovskog jezika, kojim je govorio Krist i apostoli. Sveti Matej napisao je svoje Evanđelje između 50. i 55. godine. Drugo Evanđelje napisao je sveti Marko između 55. i 62. godine. Marko je Židov, ali kasnije bio je odgojen kao Grci, a bijaše učenik sv. Petra. Sastavio je Evanđelje prema propovijedanju sv. Petra na grčkom jeziku za one Grke, koji su živjeli u Rimu.

Po prilici u isto vrijeme došao je u Rim i sveti Luka, koji je pratio sv. Pavla. Luka bijaše liječnik i vrlo školovan čovjek. Skupljao je nauku iz predaje i na grčkom jeziku napisao svoje Evanđelje. Kad je Matej vidio velik uspjeh dvaju Evanđelja na grčkom jeziku (koji je u prvoj Crkvi bio ono, što će kasnije biti latinski), preveo je svoje evanđelje na grčki između 64. i 68. godine. Poslije toga na temelju vlastitih uspomena i razmatranja napisao je svoje Evanđelje sveti Ivan između 96. i 98. godine. Prema tome, Biblija je napisana najvećim dijelom starim židovskim jezikom, koji i danas služi Židovima kao službeni jezik, te aramejskim, posebnim narječjem, koje bijaše živi ili govorni jezik u Kristovo vrijeme i nekoliko stoljeća po Kristu. Grčkim jezikom, koji je u Kristovo vrijeme bio poznat kao jezik nauke, napisane su –

osim Matejevog Evanđelja – sve knjige Novog Zavjeta. To nije čudo jer je grčki jezik do 4. stoljeća bio službeni jezik u Crkvi, a kasnije je uveden latinski jezik u službu Božju.

Knjige Sv. Pisma do izuma štampe, pisale su se rukom na slijepljenim vlakancima od stabla papirosa (odakle ime našem papiru) ili na posebnoj koži od životinja, koja se nazivala pergament. Tako napisane knjige savijale su se oko valjka, kao što Židovi čine još i danas u bogoštovlju.

Sve knjige Sv. Pisma samo su prijepisi, jer su originali nestali kao i svjetovne knjige onog vremena. Bilo da su sagnjile bilo da su uništene u ratovima. Ipak je Sv. Pismo brigom prepisivača uz vodstvo Duha Božjega sačuvano u točnosti. Godine 1947. nađeni su kod Mrtvog Mora rukopisi Starog Zavjeta stari nekoliko stoljeća prije Krista, i slažu se s knjigama, koje Crkva posjeduje. Tako knjiga o Izaiji proroku, te neki dijelovi knjige Postanka.

Najstarija dva primjerka Novog Zavjeta iz 4. stoljeća čuvaju se u Vatikanu i Londonu!

... ...

Sveto Pismo prevedeno je na blizu dvije tisuće jezika.. Prvi prijevod – kako već rekosmo – bio je iz židovskog na grčki, jer Židovi u Egiptu nisu znali dobro svog jezika, pa su prema predaji 72 učenjaka preveli na grčki, koji im bijaše poznatiji.

Sveti Jeronim (živio je 347–420) prvi je preveo cijelo Sveto Pismo na latinski jezik, na pučki jezik (Vulgata). U naše vrijeme Jeronimov prijevod ponovno je pregledan i dotjeran. Jeronim je svoj veliki posao izvršio po želji pape Damasa i to u pećini kod Betlehema, u blizini mjesta Isusova rođenja.

KNJIGA NAD KNJIGAMA

Kraljica književnosti svih naroda

„Kongres mira" u Varšavi ponudio je slikaru Picassu, da za svečanu dvoranu izradi sliku „mira". On je napravio kip, koji je predstavljao „golubicu mira".

Picasso ne vjeruje u Bibliju. A „golubica mira" uzeta je iz Biblije. Uza sve to nitko nije Picassu zbog toga zamjerio.

Isto tako i drugim prilikama drugi ljudi upotrebljavaju riječ „grančica mira". Ili „milosrdni Samaritanac".

Stručnjaci su izračunali, da ima 15.000 takvih izraza, koji su uzeti iz Svetog Pisma i preneseni u život, tako da se njima služe i kršćani i nekršćani. A šta to znači, može se vidjeti po tom, što slavni svjetski književnici ne upotrebljavaju više od 15.000 riječi. (Jedina je iznimka slavni Shakspeare, koji se služio sa 16.000 riječi).

Možemo mirne duše reći, da je **Sveto Pismo stvorilo svoj jezik unutar svakog kulturnog jezika, a svoju književnost unutar svake svjetske književnosti.**

„Kraljica svjetske književnosti". Tako je Bibliju nazvao jedan velikan našega doba.

To je potpuno pravo rečeno.

Naš narod je „naučio čitati i pisati" pomoću Biblije. Svi najstariji pismeni spomenici našega jezika i književnosti sadrže dijelove Biblije.

Prva knjiga na hrvatskom jeziku jest pjesma o „Juditi", koju je napisao Splićanin Marko Marulić. A to je opet jedna knjiga iz Biblije, pretvorena u pjesmu.

Svi naši stari dubrovački i dalmatinski književnici pjevali su o Bibliji.

Najstarije slike po dalmatinskim crkvama predstavljaju događaje, koji su opisani u Bibliji.

Isto tako je i sa svakom evropskom književnosti i umjetnosti. „Iz slavnih rimskih, florentinskih i pariskih galerija ne smiju se ukloniti biblijske slike, jer bi onda zidovi ostali potpuno goli".

Ima mnogo „svjetskih gradova", „svjetskih velikana", „svjetskih rekordera". Ali samo je jedna „svjetska knjiga". To je Biblija. Ona je napisana ne za jedan narod, nego za sve narode.

Malo je knjiga, koje se čitaju 100 godina poslije svoga nastanka. Još je manje onih, koje se čitaju izvan granica zemlje za koju su napisane. Nema gotovo ni jedne, koja bi nakon dvije tisuće godina postala „bestseler", to jest najtraženija i najviše čitana knjiga na svijetu. – A Biblija je bila „bestseler" u srednjem vijeku. Kad je izumljena štampa, prva je odštampana. Otada do danas svake godine, punih 500 godina, ostala je „bestseler" svega svijeta. Najviše se štampa, najviše se čita, najviše se prodaje i najviše ravna životom čovječanstva.

... ...

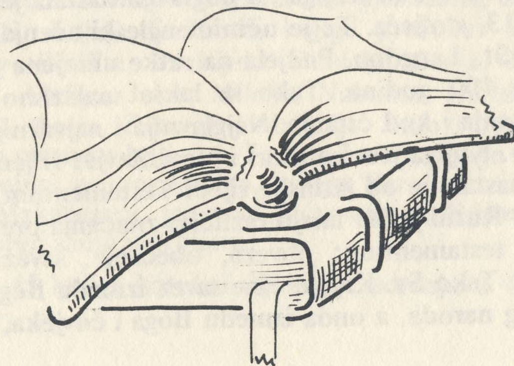
Jedan suvremeni pisac se tuži:

„Knjige su slične muhama: Kao i muhe žive samo 24 sata". Onda Biblija nije knjiga. Ona je slična onim stablima, koja tisuće i tisuće godina rastu i svakim danom postaju sve veća.

Biblija je kao sunce Božje. Ona obasjava sav svijet. Grije sav svijet.

Ona nije knjiga jednog naroda, nego svih naroda.

A je li to moguće razumjeti bez čudesnog zahvata Božjega?

PRAVILO ILI KANON SVETIH KNJIGA

Biblija se sastoji od više različitih knjiga, koje su napisane od pisaca u raznim vremenima, na različit način, s različitim namjerama, a ipak sve čine jednu cjelinu. Sadržaj i način pisanja pojedinih knjiga tako je različit, da se neupućen čovjek teško snalazi kod čitanja. Zato Crkva traži, da katolici čitaju Bibliju s tumačenjima, koja je Crkva iznijela. Sve knjige Biblije veže jedna misao i tko čita pojedine knjige, rečenice ili poglavlja, neće se lako snaći u Bibliji.

Biblija Starog Zavjeta jest povijest židovskog naroda, izabranog naroda, da izvrši Božji nacrt za otkupljenje ljudskog roda. Biblija je podijeljena u knjige, a svaka knjiga u poglavlja, a poglavlja u retke. To pomaže da se lakše snalazimo pri čitanju. Knjige se dijele: po d o g a d a j i m a , koje opisuju, tako na primjer Knjiga o Kraljevima, Knjiga Postanka, Poslanica Rimljanima. Ili po p i s c i m a : Jeremija, Izaija, Matej, Marko, Luka, Ivan. Ili po g l a v n o j o s o b i , o kojoj je govor: Knjiga o Tobiji, o Jobu, itd.

Podjela svetih Knjiga na poglavlja nastala je početkom 13. stoljeća. To je učinio engleski učenjak i kardinal St. Langdon. Podjela na retke učinjena je prije nekih 400 godina. Tako se lakše snalazimo i kod štampanja i kod čitanja. Najglavnija i najvažnija podjela sv. Knjiga jest na Stari i Novi Zavjet (riječ ZAVJET nastala je od latinske riječi Testamentum = oporuka). Razni jezici imaju različita značenja prevedene riječi testamentum: obveza, obećanje, savez, veza, zavjet. Tako Sv. Knjige čine savez između Boga i izabranog naroda, a onda između Boga i čovjeka, Boga i

ljudi uopće. Stari i Novi Zavjet jesu ugovor između Boga i čovjeka o uzajamnim vezama, zakon (kako su naši stari govorili) između Boga i ljudi. Stari i Novi Zavjet znači stari i novi ugovor, stari i novi savez ili oporuka, koju nam je Bog ostavio, osobito Sin Božji, jer smo po toj oporuci postali baštinici Božjeg kraljevstva. Svaki od glavnih dijelova Biblije (Stari i Novi Zavjet) ima točno određen broj knjiga, koje je Crkva, čuvarica Kristove nauke, kroz sve vjekove smatrala službenim svetim Knjigama. To je tzv. K a n o n . Ta riječ grčkog je porijekla, a znači pravilo, skup svetih Knjiga. Svete Knjige u kanonu potrebne su za vjerovanje i djelovanje. Riječ kanon svetih knjiga znači one knjige, koje su napisane pod djelovanjem ili nadahnućem Duha Svetoga, Duha Božjega.

Crkveni Sabor u Tridentu g. 1546. odredio je točno i poimence, koje su knjige u sv. Kanonu, tj. u službenom popisu. Iz St. Zavjeta 45 knjiga:

Postanak, Izlazak, Levitska knjiga, Brojevi, Knjiga Zakona – Mojsijevo Petoknjižje. Zatim Knj. Jozuina, Knjiga sudaca, Knjiga o Ruti, dvije knjige o Samuelu, dvije knjige o kraljevima, dvije knjige dnevnika, Knjiga o Ezdri, zatim o Nehemiji, o Tobiji, o Juditi, o Esteri, dvije knjige Makabejaca, Jobova knjiga, Psalmi, Izreke, Crkvenjak, Pjesma nad pjesmama, Knjiga mudrosti, Knjiga Sirahova, knjige proroka: Izaije, Jeremije, Baruha, Ezekijela, Daniela, Ozeja, Joela, Amosa, Abdije, Jone, Miheja, Nahuma, Habakuka, Sofonije, Ageja, Zaharije i Malahije. Židovi i protestanti ne priznaju knjigu o Tobiji i Juditi, knjigu Mudrosti, knjigu propovjednika, knjigu Baruhovu i dvije knjige Makabejaca, jer nisu sačuvane na židovskom jeziku,nego samo u grčkom.

Ovih 45 knjiga katolici dijele po sadržaju u 4 veće skupine:

– Petoknjižje (Zakon, Tora),
– Povjesne knjige (od Jozue do braće Makabejaca),
– Propovjedničke knjige (od knjige Jobove do Propovjednika), te knjige
– Proročke (od Izaije do Malahije).

Židovski rabini još u 6. stoljeću prije Krista primili su knjige Mojsijeve kao svete Knjige. Te Knjige nazvane su i Zakon! Od 5. stoljeća postoji stalan popis knjiga, koje su se čitale i tumačile u sinagogama – židovskim bogomoljama. Taj posao izvršio je Ezdra. Tim knjigama pribrojene su kasnije i knjige Proroka... Kršćani su za svete Knjige primili one, koje navodi Krist i apostoli. Već u 4. i 5. stoljeću Crkva ima isti popis ili kanon knjiga kao i danas.

... ...

Što se tiče Novoga Zavjeta, broj knjiga je od početka uvijek 27. Dijele se u tri skupine:
– Povjesne knjige (Evanđelja i Djela apostolska),
– Poučne Knjige (14 Poslánica sv. Pavla i 7 ostalih apostola: Petra, Ivana, Jakova i Jude Tadeja),
– Proročka Knjiga zvana Otkrivenje, od Sv. Ivana apostola.

Crkva je uvijek čuvala strogo taj popis knjiga, pa ih sve katoličke zajednice priznaju da potječu iz Kristovog ili apostolskih vremena. Kanon knjiga u Crkvi bio je određen već u 2. stoljeću!

Kad bi me netko molio da na deset strana napišem najljepše što je napisano, na devet strana bio bi Kristov govor na Gori, a deseta strana bi sadržavala izbor od svih književnika i filozofa! Zapravo, na svih deset strana trebalo bi ispisati Kristove riječi iz Evanđelja...!

Giovani Papini

SVETO PISMO SU KNJIGE IZ KOJIH GOVORI BOG I DANAS

Knjige, koje smo naveli iz Biblije, napisane su po nadahnuću Duha Svetoga. Tako naučava Crkva i to smo dužni vjerovati. To su Božje knjige. Zato ih i zovemo Svetim Knjigama – Svetim Pismom – Božanskom Knjigom!

Godine 1943. izdao je Papa Pijo XII. službeni dokument, koji počinje riječima „Nadahnućem Duha Svetoga", u kojem spisu kao vrhovni Učitelj, neprevarljivi Učitelj Crkve tvrdi, da su knjige sv. Pisma napisane po Božjem nadahnuću. To je nauka vjere katoličke, vjerska istina ili dogma od Boga objavljena. Iz knjiga sv. Pisma Bog nam progovara!

Židovi su također vjerovali i vjeruju, da su njihove knjige svete. Biblija je objavljena Riječ Božja. Odnosi između Boga i izabranog naroda izneseni su u svetim Knjigama, koje sadrže Božju objavu Abrahamu, Mojsiju, prorocima. Kao što je Bog rekao proroku Jeremiji: „Stavljam svoje riječi u tvoja usta", tako je rekao i ostalim piscima svetih Knjiga. To su isticali Krist i apostoli tvrdeći da je Bog govorio ljudima i da su ti ljudi poticani Duhom Svetim to dalje prenosili i napisali. Od Kristovih vremena, preko sv. Pavla, crkvenih Otaca, općih Sabora, te spomenute Enciklike Pija XII. uvijek je Crkva bila uvjerena, da su knjige Sv. Pisma napisane po nadahnuću i pod zaštitom Duha Božjega, te da zato sadrže neprevarljivu istinu. Sveti Toma Akvinski tumači to Božje nadahnuće ovako: „Duh Sveti je začetnik tih knjiga, a ljudi su bili sredstvo Duha Božjega". Papa Leon XIII. kaže: „Nadahnuće Duha Svetoga sastoji se u nadnaravnom poticaju,

koji je svetim piscima davao pobudu i bio uz njih, dok su pisali svete knjige. Tako su pisali ono, kako im je Duh Sveti nadahnjivao da pišu. Kod pisanja svetih Knjiga sudjelovali su Bog i razum s voljom onih, koji su pisali. Pisali su istinu, kako im je Bog nadahnjivao".

Za razumijevanje sv. Pisma važno je, da se razumije i prouči osobna uloga pisca u sastavljanju svetih Knjiga. Bog se piscima poslužio kao sredstvom, da se napišu svete Knjige. Sve što su pisali o vjeri i moralu, bilo je nadahnuto po Božjem Duhu. U knjizi Samuelovoj govori se, da je Duh Božji sišao nada nj, da mu je otvorio oči i uši i naredio da piše upravo ono, što je napisao. Proroci Amos i Jeremija vele: „Kad Gospod govori, tko mu se smije usprotiviti!" Bog je rasvjetljivao razum svetih pisaca, kako će pisati. Nekad im je objavljivao posebne tajne, kako se čita kod Samuela, Daniela, Amosa i drugih pisaca.

Sveti Pavao je iz Objave doznao neke stvari, koje nije bilo slobodno govoriti ni zapisati. Duh Sveti iz sv. Knjiga Biblije govori preko Pisaca. Biblija je Božje djelo po objavi i nadahnuću Božjem, a ljudsko je djelo, jer su ljudi to pisali. Nadahnuće je posebno Božje djelo, Božja milost, koja je Pisce poticala vodila, rasvjetljivala, bila s njima za vrijeme dok su pisali.

Zato je Biblija i knjiga Božja i knjiga ljudska s obzorom na auktora.

Treba znati prilike i običaje zemlje i naroda, u kome je Sv. Pismo napisano. Iz pojedinih knjiga može se razumjeti kakvih je svojstava i naobrazbe dotični pisac. Pisac levitske knjige pravnički je naobražen. Pisac brojeva školovan je čovjek. Pisac Otkrivenja nije posebno upućen u grčku gramatiku. Psalme je pisao pjesnik. Job je duboki mislilac i stilist. Jeremija je pravi umjetnik. Sveti Pavao također! Kod svakog pisca opažaju se njegove osobne oznake i vlastitosti.

Marko je jednostavna duša, Luka naobražen čovjek, Ivan sklon tajnama, Matej pouzdan izvjestitelj događaja, koje je osobno doživio.

Iz knjiga sv. Pisma može se zaključiti o pojedinom piscu da li je građanin ili iz provincije. Dok je Isus govorio seljacima i ribarima oko Genezaretskog Jezera, služio se riječima i izrazima, koje su tim ljudima poznate. Spominjao je biljke i životinje u tom kraju. Sveti Luka piše za građane u Rimu, pa im tumači stvari, koje njima nisu poznate. Govori im o Jordanu, Genezaretskom Jezeru. Pavao piše u poslanici Korinćanima o igrama i utrkama, jer su oni dobro poznavali sportske igre. Zato je potrebno za razumijevanje sv. Pisma imati na umu sve okolnosti u kojima su sveti pisci živjeli i radili, da se upozna pravi smisao njihovih riječi.

U Bibliji se govori, da je srce sjedište misli, a da su bubrezi sjedište osjećaja. Govori se, da Bog ispituje srce i bubrege, tj. misli i osjećaje. Istočnjaci vole pisati u slikama i prispodobama.

... ...

Crkvena nauka usvojila je mišljenje, da su svete knjige napisane u raznim književnim vrstama i da ih treba tako tumačiti. Drugačije piše pripovjedač, drugačije pjesnik, drugačije filozof. Uz jednostavno pripovijedanje knjige Postanka, susreće se i politička povijest kraljeva, odgojne pripovijesti o Ruti, Tobiji, Esteri, skup poslovica, dramatski napisanu knjigu o Jobu, posebnosti u Pjesmi nad pjesmama, i u Psalmima. Zato kod čitanja svetih Knjiga moramo uvijek paziti kojemu književnom rodu pripada dotična knjiga. Knjige Proroka najteže su knjige sv. Pisma. Teško je tumačiti i knjigu Postanka, u kojoj ima i povijesti,

poučnih naputaka u pjesničkom ruhu. Svaka knjiga iznosi istinu na svoj poseban način. U Papinu Pismu „Ljudskog roda" godine 1950. stoji: „Tumači svetih knjiga moraju se prenijeti u ono doba i u ona vremena na Istoku i pomoću povijesti, nauke o starinama, narodopisu i pomoću sličnih znanosti upoznati i razlikovati književne vrste, koje je sveti pisac upotrijebio".

Knjiga Božja...

Najstariji spis kršćanstva, takozvana Didahe, koja je napisana, dok su još apostoli po zemlji hodali, spominje knjigu proroka Malahije i veli: „Ovo su riječi, koje je rekao Gospod".

Učenik svetog Petra, Klement papa, piše, da je knjigu proroka Izaije i Jeremije izrekao Duh Sveti kroz njihova usta.

Sveti mučenik Atenagora, također apostolski učenik, veli, da su sveti pisci bili truba, na koju je svirao Duh Sveti. A njegov suvremenik, sveti Teofil iz Antiohije jednostavno kaže: sveti pisci bili su „Božja usta".

Sveti Irenej, koji je bio učenik svetog Ivana apostola, tvrdi, da je Duh Sveti „diktirao", a sveti pisci pisali po njegovu diktatu.

Sveti Augustin usudio se reći, da je Sveto Pismo napisano „Božjom rukom". Crkveni pravnici nazvali su Boga „piscem i autorom".

... ali i knjiga ljudska...

Svi kršćanksi pisci, i oni najstariji kao i najnoviji, svjedoče, da su svete knjige napisali ljudi, ljudskim jezikom i načinom, kako se pišu sve ljudske knjige. To isto svjedoči i crkveno učiteljstvo, koje kaže da su sveta Evanđelja napisali Matej, Marko, Luka i Ivan, a poslanice: sv. Pavao, Jakov, Petar, Juda Tadej i Ivan.

Uostalom, to je tako jasno. Svi ti pisci dali su svetim Knjigama pečat svoga ljudskog duha.

... sva Božja, sva ljudska

Bog je pisac i "Auktor" sv. Pisma. Sveti Pisci isto tako. Kako to može biti? Zar je prvo Evanđelje napisao i Matej i Duh Sveti?

Tako je. To nas uči naša vjera.

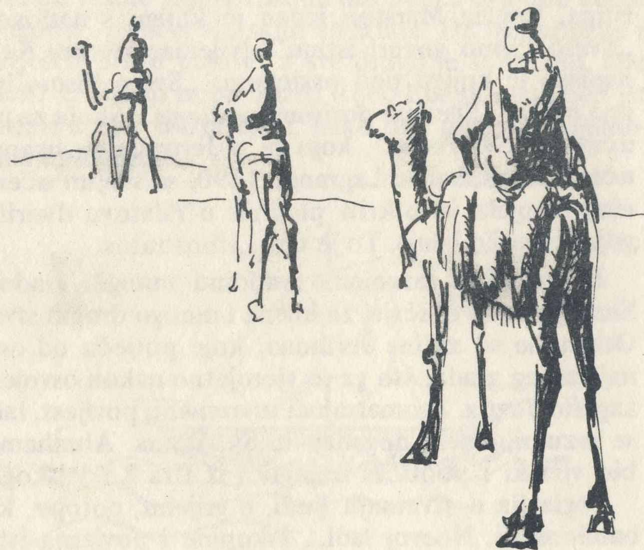
Koliko postotaka otpada na Boga, a koliko na Mateja? Je li možda po onom "fifti-Fifti", pola i pola?

Ne! Bog je pisac 100%, a Matej također 100%. Ipak nisu dvije nego samo jedna knjiga.

Treba znati, da Božja raučunica nije ljudska računica. Kad Bog s čovjekom surađuje, ili kad se s čovjekom sjedinjuje, onda 100 + 100 nije 200 nego samo 100. Isus je bio 100% čovjek, 100% Bog, a opet je bio samo jedan Isus Krist, a ne dvojica. Mi smo djeca Božja 100% dijete svojih roditelja 100%, a ipak samo jedan čovjek, jedno dijete, jedna osoba.

Naša vjera i naša dobra djela plod su naše slobodne volje 100%, ali su i dar Božji 100%, a ipak je to samo jedna vjera i jedna dobra djela.

Po toj računici napisano je i Sveto Pismo. Ono je 100% djelo svetih pisaca, a 100% djelo Duha Svetoga, a ipak samo jedno djelo.

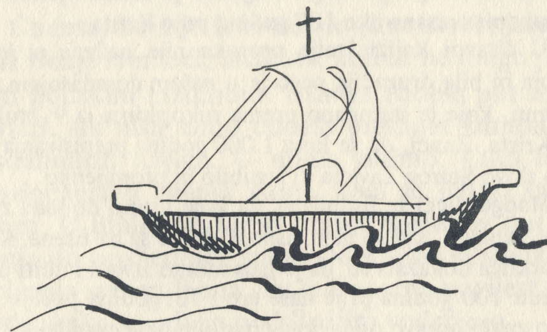
BIBLIJA JE POVJESNA KNJIGA

Ne samo da je Biblija zbirka pobožnih i moralnih nauka, nego je i prava povjesna knjiga, koje su istinitost potvrdila historijska i arheološka istraživanja. Što se donosi u Bibliji, istinito je i vrijedno kao i povjesni pisci o egipatskim faraonima i rimskim carevima. Biblija je Povijest ili Knjiga uspomena naroda, koji je ostavio potomstvu sve, što je učinio, pretrpio, vjerovao, mislio i čemu se nadao. To je obiteljsko stablo židovskog naroda, pa iz Biblije možemo pratiti povijest tog naroda, sudbinu njegovu kroz dvije tisuće godina: od patrijarha do rođenja Kristova...

Najnovija iskapanja dokazala su da mnoga imena i činjenice u sv. Pismu nisu izmišljene priče, kako su često neprijatelji kršćanstva govorili, nego su povjesna istina. Englez Marston izdao je knjigu s naslovom: „Sveto Pismo govori istinu". Nijemac Werner Keller napisao je knjigu pod naslovom: „Sveto Pismo ipak ima pravo". Sve ima povjesnu podlogu. „Škola za proučavanje Sv. Pisma", koju je u Jeruzalemu osnovao učeni dominikanac Lagrange 1890. sa svojim učenjacima uspjela je otkriti pločnik u Pilatovu dvorištu, gdje se sudilo Isusu. To je tzv. Lithostratos.

Iz iskopina saznajemo sudbinu mnogih gradova. Saznajemo za običaje, za imena i mnogo drugih stvari. Otkrivene su zidine Jerihona, koje potječu od onog najstarijeg grada, što ga je vjerojatno nakon osvojenja zapalio Jozua. Promatrajući suvremenu povijest, lakše se razumiju neki događaji iz Sv. Pisma. Abraham je bio vjerski i politički izbjeglica iz Ura Kaldejskoga...

Poglavlja o stvaranju ljudi, o grijehu, potopu, kuli babilonskoj, Noevoj lađi... Iskopine i povjesna istraživanja potvrđuju istinitost sadržaja svetih knjiga, razjašnjuju mnoge tekstove. Novija istraživanja utvrdila su, da u Bibliji ima mnogo sličnosti s ostalim starim knjigama kako u sadržaju tako i u nauci. Židovski boravak u Egiptu, upoznavanje vjerskih organizacija, mezopotamska nauka o kerubinima i neke perzijske predaje, sve to ima traga u svetim knjigama. Neki propisi i zakoni starozavjetnih knjiga slični su propisima Hamurabijeva zakonika koji potječe iz 2. tisućljeća prije Krista. Pjesma nad pjesmama ima mnogo sličnosti sa svatovskim pjesmama, koje su se našle zapisane u iskopinama na obalama rijeke Nila. Nije uvijek jasno, tko je pod čijim utjecajem. Ili su svete Knjige nešto usvojile od starih knjiga ili stare knjige iz Biblije. Ali u jednome je velika razlika: u sv. Pismu nema nigdje traga nemoralnosti, bajkama, izopačenim nazorima, mnogoboštvu, a toga su pune sve stare knjige. Svetom Pismu nije svrha, da nas poučava u bilo čemu drugome, osim u vjerskim stvarima. Da nas upozna s poviješću Božje objave, a sve drugo je sporedno, kao okvir! U Bibliji treba tražiti Riječ Božju, razumjeti je, gledati u njoj Božja djela, kako Bog upravlja pojedincima i narodima.

Kumran kraj Mrtvog mora

Bilo je to 1947. godine.

Kraj neke stare „gradine", nedaleko od Mrtvog mora, dva mlada Beduina čuvala koze. Bili su to dječaci od 15 godina. Izgubila im se jedna koza. Počeli pretraživati „škripove" i otkrili neku duboku pećinu. Uvuku se i nađu zemljane lonce, slične našim današnjim kanalizacijskim cijevima.

Mislili momci, da je zlato. Razlupali. Slijedilo razočaranje: mjesto zlata našli samo neke „prljave krpetine". Kad su razmotali krpe, pojavili su se „svitci", to jest tanke kožice omotane oko štapića. Bile su to janjeće kožice, tanke kao papir, nadošivene jedna na drugu, tako da su neki „svitci" bili i 7 metara dugi. Na tim kožicama napisani su stupac po stupac razni spisi.

Djeca nisu ni slutila, da su napravila najveće povijesno otkriće našega stoljeća.

Na jednoj od tih kožica bila je napisana biblijska knjiga Izaije proroka. Rukopis je pisan 100 godina prije Krista. Tako je odjednom pismeno svjedočanstvo za Stari Zavjet pomaknuto 1.000 godina unaprijed. Prije toga otkrića najstariji rukopis hebrejskog Svetog Pisma bio je iz godine 800. poslije Krista.

Stotine učenjaka počeli su pretraživati pećine u susjedstvu. Drugi su opet počeli prekopavati stare „gradine". Za 10 godina istraživanja stvar je potpuno razjašnjena:

1. Pomoću stručnog proučavanja tinte, pisma i kože, a i pomoću „atomskog ispitivanja", sigurno je ustanovljeno, da je većina rukopisa pisana oko 100 godina prije Krista.

2. U čitavoj knjizi Izaije proroka nije nađena ni jedna riječ, koja bi bila drugačija nego je u našem dosadašnjem Svetom Pismu, koje je štampano prema rukopisima iz 9. stoljeća poslije Krista. Znači, da se kroz 1.000 godina prepisivanja nije ni jedno slovo Starog Zavjeta ni izgubilo ni promijenilo.

3. Mnoge riječi iz Evanđelja, za koje nismo do sada znali, na koga „ciljaju", sad su nam jasne. Odnose se na Esene. Kumranska otkrića dokazala su, da je Isus morao živjeti i učiti u doba između 100 godina prije naše ere i 70. godina poslije naše ere. A to znači upravo onda, kada nas uče naša evanđelja.

BIBLIJA JE KNJIGA O BOŽJIM DJELIMA

Sveto Pismo je povijest čovječanstva, koju je napisala Božja ruka. To je knjiga o riječima i djelima Božjim. Čovjeka vodi viša sila, vodi ga ruka Božja, vodi ga Bog, od koga čovjek potječe i kome se vraća. Sve knjige sv. Pisma imaju istu svrhu: pokazati čovjeku, kako ga Bog vodi, kako Boga treba spoznati, kako mu služiti i kako ga ljubiti, da postigne svoje spasenje. Djelovanje Božje i ljudsko tako je isprepleteno i povezano. U tom je uzvišenost i veličina sv. Pisma. Čudesa su znakovi Božjeg djelovanja kao dokaz Božje objave. Ali drugačije treba primiti na znanje izvještaj o Isusovim čudesima (posebno o njegovu uskrsnuću), a drugačije pripovijedanje o proroku Joni, te kako je Jozua molio da sunce stane, dok on dovrši svoje djelo. Mnoga čudesa St. Zavjeta kao prolaz Izraelaca preko Crvenog mora, mana u pustinji, kazne nad Egiptom, mogla bi se dogoditi i na prirodan način, ali je u jednom i u drugom slučaju očita Božja intervencija. Jasno se vidi Božje djelovanje!

... ...

Čudesa, koja je Isus učinio (ima ih 41) jasan su dokaz Božje svemoći, znakovi, koji se ne mogu protumačiti ljudskim razumom. Isusova čudesa put su k Bogu i vjeri. Ali nisu samo čudesa predmet Duhom Svetim nadahnutih knjiga. U njima vidimo, kako Bog vodi čovječanstvo prema istini, koja se nalazi samo kod Boga. U Bibliji možemo pratiti čovjekov put od stvaranja do posljednjeg suda. Od knjige Postanka do Otkrivenja svetog Ivana. Tu je iznesena povijest ljudskog roda, kako se odvija pod Božjim vodstvom.

Stari i Novi Zavjet u biti razrađuju i tumače Božji nacrt o Otkupljenju ljudskog roda. Središnja je točka utjelovljenje, Smrt i Uskrsnuće Isusa Krista. Svi ostali događaji (povjesni, društveni ili vjerski) služili su samo da Sin Božji svoje Evanđelje donese na svijet i da se ono proširi po svijetu.

Sudbina izraelskog naroda, kako se očituje u Starom Zavjetu, opet je dokaz Božjeg vodstva. Taj narod, koji je proganjan, postoji i danas, dok su veliki i poznati stari narodi iščezli. Izraelci su ostali kao dokaz veze između njih i Boga, a tu vezu zovemo Stari i Novi Zavjet. To se može razumjeti jedino, ako sve gledamo očima Božje objave, očima vjere.

Osim utjelovljenja i otkupljenja kroz sv. Pismo vidimo Boga, koji radi kako bi usavršio svoje djelo. Božja objava nije odmah dobila svoj savršeni oblik. Davana je preko ljudi, koji su podvrgnuti manama, slabostima, grijesima. Abrahamu je objavljeno Božje jedinstvo, Mojsiju vjerski i moralni zakoni. Proroci su izgrađivali i budili savjest pojedinaca, da izvršuju te zakone.

Stari Zavjet priprava je za objavu, koju je donio Isus Krist. Sve istine i sva pitanja nalaze se u Evanđeljima, koja govore o Kristovu životu i djelovanju.

STARI ZAVJET JE KNJIGA PRIPRAVE

Svih 45 knjiga Starog Zavjeta govori o onome, što je Bog objavio do Kristova dolaska. Stari Zavjet počinje s knjigom, koja govori o stvaranju svijeta i čovjeka. Zove se knjiga Postanka. Izraelski narod sačuvao je nauku o stvaranju svijeta kao duhovno blago i predavao ga iz naraštaja u naraštaj. Nekoliko poglavlja knjige Postanka jasno pokazuju odnos između Boga i čovjeka. Vidljiva je veza između te i zadnje knjige Biblije, tj. Otkrivenja. Nastupaju anđeli, koji vode borbu za Božju stvar protiv laži i nepravde. Kao iz svih knjiga Biblije, tako iz ovih dviju, vidi se da je Bog jedan, da je Bog Stvoritelj. Dao je Zakon, kome se sve treba pokoravati. Objava Božja počinje zapravo s Abrahamom, semitskim pastirom iz Ura Kaldejskoga. On se odazvao Božjem pozivu. Postao je glasnik Božjih riječi, da se prestane sa zabludama i mnogoboštvom. Prema Božjem nacrtu Abraham, obični pastir, dovodi svijet do vjere u jednog Boga, do jedine istine. Abraham ostavlja poganski grad i sa svojim plemenom ide u pustinju i tako počinje novo doba u povijesti ljudskog roda. S njim je Bog sklopio zavjet, savez, ugovor. Abrahamovi potomci, kasnije nazvani Židovi, primaju posebnu ulogu, posebnu Božju zaštitu. Postali su izabrani Božji narod uz uvjet da sačuvaju vjernost, da budu nosioci Božjih zapovijedi, da sačuvaju vjeru u jednoga Boga. Abrahamova žena nema djece, ali čudom Božjim dobiva sina Izaka. Abraham je spreman žrtvovati sina, ali to nije volja Božja. Bog samo traži, hoće li biti Abraham poslušan. Bog traži vjeru i borbu za dobro protiv zla. Da cijeli narod bude Bogu vjeran i da mu služi. O tome govore mnoge knjige Starog Zavjeta. O vjernosti Bogu i o Božjem čuvanju izabranog naroda od neprijatelja. Abrahamu je uspjelo sačuvati kod naroda vjeru u jednog Boga. To je prvi dio Starog Zavjeta. S Mojsijem počinje drugi dio. O tome govore 4 knjige: kako je Mojsije putovao u obećanu zemlju, o naredbama i obredima, koje je Bog preko njega dao narodu, o zapovijedima. Mojsije je obični pastir iz pustinje Madijan. U gorućem grmu čuje Božji glas. On mora osloboditi narod i dovesti ga

u zemlju, koju je Bog obećao njemu dati. Bog šalje kazne na Egipat, da faraon pusti izraelski narod u zemlju, iz koje će se roditi Spasitelj svijeta. Teška je to zadaća. Trebalo je ustrajati uz Božju pomoć, da narod prihvati Božje zapovijedi. Punih 40 godina vodi Mojsije borbu za Božju stvar i za Božji zakon. Čak je u nevolji posumnjao u Božju pomoć, pa nije okrunjeno njegovo djelo, ali je uspio stvoriti od gomile izbjeglica jedan narod, koji je za ustavni zakon uzeo Božje zapovijedi. Nastaje židovski narod, koji stvara svoju državu. Bavi se trgovinom i obrtom, živi u blagostanju. O svemu tome govori se u povjesnim knjigama Starog Zavjeta.

Kod pomazanja Saula za kralja starac Samuel opominje, da njegov narod ne smije živjeti kao drugi narodi, neznabožački narodi, jer s izabranim narodom Bog ima posebne namjere. David kralj krši Zakon na sablazan naroda. Kraljevstvo se dijeli u samarijsko i judejsko. Grijesi vapiju Bogu za osvetom i kaznom. Dolaze Asirci, ruše i ubijaju, tjeraju u progonstvo, pa u bijedi ostaci naroda vraćaju se opet Bogu, obraćaju se. Bog ne zapušta izabranog naroda. Šalje svoje proroke: Izaiju, Jeremiju, Ezekijela i druge, da izabrani narod opet dovedu do vjere u jednoga Boga. Proroci vrše svoju službu odano i ustrajno uz mnoge žrtve. Oni govore o Mesiji, o Kristu, Božjem poslaniku, o Spasitelju svijeta. Cijeli Stari Zavjet je priprava na njegov dolazak. Mesijanska misao posebno je vidna kod Izaije. Stari Zavjet priprava je čovječanstva na utjelovljenje Sina Božjega i na djelo Otkupljenja. Priprava je na Novi Zavjet.

Knjiga Božje mudrosti

S Biblijom u ruci i s biblijskom naukom na usnama kršćanstvo je osvojilo svijet.

Biblija je odgojila najveće umjetnike, književnike, glazbenike, mislioce, učenjake.

Ona je posvetila i odgojila svece, heroje ljubavi i dobrote.

Odakle joj ta snaga?

Od lijepog jezika? – Ne! Grčka književnost nadvisuje Bibliju ljepotom jezika i stila. Ali nije uspjela učiniti ni mali dio onoga, što je Biblija učinila.

Dolazi li ta snaga od povijesti izabranog naroda, koja je opisana u Bibliji? – Nemoguće! Taj narod nije nikada igrao značajnu ulogu. Uvijek su Izraelci imali više neprijatelja nego prijatelja. Uostalom, ta povijest je više povijest poraza nego povijest uspjeha i pobjeda.

Možda ljude privlači obilje znanosti, koja je nagomilana u Bibliji? – Ni to nije moguće. Biblijski pisci ne nadvisuju svoje suvremenike ni u matematici, ni u fizici, ni u bilo kojoj znanosti.

Jedino, u čemu Svete Knjige nadvisuju ostale pisce, jest istina o Bogu, o Božjim djelima, o Božjim svojstvima, o Božjoj providnosti, Božjim zahvatima u povijest čovječanstva. Ta nauka je tako čista i uzvišena, nedostižna, tako duboka, tako nadljudska da je svakom čitaocu odmah jasno:

Ovo nije ljudska mudrost, nego Božja; ovdje ne govori čovjek nego Bog.

To što nam naša duša i srce govori, dok čitamo Sveto Pismo, to nas je naučio i Krist i apostoli. To i sveta Crkva nalaže, da vjerujemo.

Nauka je svete vjere, da je Sveto Pismo „Božja knjiga", Božja riječ; knjiga, koju je Bog ljudima dao; riječi, koje je Bog kazivao u pero ljudskim piscima.

NOVI ZAVJET

Što je u Starom Zavjetu bilo kao priprava, znak, obećanje, očekivanje, to se u Novom Zavjetu sve ostvarilo. Evanđelja su kruna, vrhunac i svrha Božje objave ljudima. Divna je nauka Evanđelja. Na zemlju dolazi Sin Božji. Rađa se u Betlehemu i živi siromašno u Nazaretu. Radi kao zanatlija do 30. godine života i tada počinje propovijedati o svom kraljevstvu. Čini čudesa, čini svuda dobro kud god je prolazio, ali ga narod sa svojim prvacima odbacuje i osuđuje na smrt. On umire na Križu za spasenje ljudskog roda. Dao je sebe da svijet otkupi od grijeha. Iz groba ustaje živ. Živi još 40 dana sa svojim učenicima i odlazi u nebo s uskrslim tijelom. Krist, Sin Božji obećani je Mesija židovskog naroda. On je to dokazao uzvišenom naukom, mnogim čudesima. Njegova su čudesa izvanredna djela, koja ne mogu proizvesti prirodne sile, nego jedino svemogući Bog. Nakon Isusova Uzašašća i dolaska Duha Svetoga, njegovi učenici i apostoli šire neustrašivo njegovu nauku po neznabožačkom svijetu. O tome govore Djela apostolska...

Sveto Pismo Novog Zavjeta sastoji se od 27 knjiga: 4 Evanđelja, Djela apostolska, poučne knjige – Poslanice sv. Pavla, Jakova, Petra, Ivana i Jude Tadeja. Jedna je proročka knjiga – Otkrivenje sv. Ivana. Svih 27 knjiga čine Sveto Pismo Novog Zavjeta. To je najdragocjenija knjiga sve svjetske književnosti. Krist je predmet Novog Zavjeta. On je glavni sastavljač Novog Zavjeta, a napisali su te knjige pisci, koji su nadahnuti Božjim Duhom.

Glavne knjige Novog Zavjeta jesu Evanđelja. Riječ Evanđelje grčkog je porijekla, a znači veselu, radosnu,

blagu vijest nakon pobjede Kristove. Mesija je navijestio Božje kraljevstvo. Pobijedio je smrt i grijeh i sotonu... Iako kažemo 4 Evanđelja (po Mateju, Marku, Luki i Ivanu), samo je jedno Evanđelje u 4 oblika, koja su napisala 4 čovjeka, Božja odabranika. Sva 4 Evanđelja čine jednu cjelinu. Tri prva Evanđelja su slična, iako ima i razlika. Marko ne govori o Isusovu djetinjstvu, ne donosi Isusova Govora na Gori. Matej ne govori o Uzašašću, a samo Luka donosi vijest, izvještaj o rođenju i djetinjstvu Isusovu. Sv. Ivan u svom Evanđelju mnoge stvari ne spominje, što ih iznose tri ostala pisca, a glavna mu je svrha dokazati da je Isus Sin Božji. Tu je uzvišena teološka nauka s dokazima o Kristovu božanstvu. Ivan nadopunjava ostalu trojicu u svom Evanđelju, koje je napisano puno kasnije od ostalih. Sveti Ivan napisao je i tri Poslanice i proročku knjigu Otkrivenje. Teška je njegova proročka knjiga, jer govori o sudbini svakog čovjeka i svijeta uopće. Tu je tijek cijele povijesti do kraja svijeta, do ponovnog dolaska Kristova na zemlju. Iz knjige sv. Ivana ogleda se ljubav i milosrđe, koje su kao glavne kreposti. Sveti Pavao napisao je 14 Poslanica, u kojima se nalazi sva kršćanska nauka o Bogu, o Kristu, o Božjoj milosti. Pavao je učenik farizeja, a prije žestoki progonitelj i neprijatelj kršćana. Ali nakon obraćenja potpuno se posvetio službi raspetog Isusa Krista.

Djela apostolska napisao je sveti Luka, vrlo učen čovjek, po zanimanju liječnik. Opisuje sudbinu učenika i Kristovih apostola, te prvo vrijeme Kristove Crkve, širenje kršćanstva. Jedan pisac napisao je, da su Evanđelja najljepša knjiga na svijetu, a to je i sav Novi Zavjet! Zato katolici trebaju često čitati Sveto Pismo Novog Zavjeta kao Isusovu poruku, kao Isusovu nauku, koja jedina donosi sreću vremenitu i vječnu!

SVETO DJELO DUHA SVETOGA

Sveta kao sveta hostija

Ima razlika između svetosti i svetosti. Svete su i haljine, u kojima svećenik govori svetu misu. Sveta je i svećenikova ruka, koja nam pruža svetu pričest. Ali nije to ona nutarnja, bitna, božanska svetost, kao što je svetost svetog tijela Isusova. Tako je i sa svetim knjigama. Sveti su i molitvenici, obrednici i uopće sve knjige, koje se upotrebljavaju za vrijeme vjerskih obreda. Ali to je samo vanjska svetost. Naprotiv, knjige Svetog Pisma imaju u sebi nešto od one prave, nutarnje božanske svetosti. One su prava riječ Božja, sveta u svojoj biti, kao što je sveta istina Božja, kao što je sveto tijelo Božje, koje primamo u svetoj pričesti.

U svetoj misi, prije nego će se zapjevati evanđelje, svećenik moli Boga, da mu „očisti srce i usne". Isto će tako moliti i prije svete pričesti. – Sveta nas vjera uči, da je i riječ Božja sveta kao i tijelo Božje.

Dok đakon – u svečanoj misi – nosi sveto Evanđelje na mjesto, odakle će ga pjevati, prate ga poslužnici sa zapaljenim svijećama i svetim tamjanom. Čim on najavi: „slijedi sveto Evanđelje...", sav prisutni kršćanski puk zapjeva: „Slava tebi, Gospodine". Tako su stari Rimljani pozdravljali svoga „cara i boga", kad bi u hramu sjeo na „prijestolje božje". Tim su pozdravom kršćani pozdravljali sveto tijelo Isusovo. To je pozdrav, kojim su se spremali dočekati Isusa, kad dođe na posljednji sud. Tim pozdravom mi danas pozdravljamo sveto Evanđelje, jer nas vjera uistinu uči, da je u njemu prisutan Isus učitelj, i da iz njega čujemo riječi Isusa učitelja.

Đakon kadi svetim miomirisom knjigu Evanđelja. Tako isto kadi i svetu hostiju.

Stari kršćani imali su na oltaru dva svetohraništa: u jednom se čuvala sveta pričest, a u drugom sveto Evanđelje. Poslije, kad su počele procesije po gradskim ulicama, onda se nosilo Evanđelje mjesto svete hostije. Kršćani su ga pratili s istom pobožnošću, kako danas prate svetu hostiju.

Na crkvenim saborima stavljalo se sveto Evanđelje na predsjedničku stolicu, jer je tu bilo mjesto Kristu učitelju.

Neki sveti crkveni naučitelji bojali su se u grijehu čitati sveto Evanđelje. Mislili su, da je to zabranjeno, kao što je zabranjeno primiti svetu pričest u grijehu. Drugi su opet to ispravili, jer u Evanđelju je prisutan Isus, koji oprašta grijehe.

I danas svi vjernici ustanu za vrijeme čitanja svetog Evanđelja. To je iz poštovanja. Tako bi učinili, da se Isus pojavi i počne propovijedati.

Stari vitezovi izvukli bi mač iz korica i držali ga tako gola, dok se ne svrši čitanje evanđelja. Tako danas čine oficiri, kad kraljevima i vladarima „predaju raport".

Ukratko: NAŠA SVETA CRKVA TRAŽI OD NAS, A I SAMA SE TAKO VLADA, DA SVETO EVANĐELJE SLUŠAMO, KAKO BISMO SLUŠALI GOSPODINA ISUSA.

„BESTSELER" SVIH STOLJEĆA

Biblija je prevedena na 1763[1] jezika:

– Afrika (514),
– Azija (446),
– Južna Amerika (293),
– Australija/Oceanija (262),
– Evropa (184) i
– Sjeverna Amerika (64 jezika).

Znanost, koja je okupila najviše učenjaka, jezikoslovaca, povjesničara, arheologa i raznih tumačitelja, jest biblijska znanost.

Biblija je knjiga, koja se najviše prodaje.
Biblija je knjiga, koja se najčešće prevodi.
Biblija je knjiga, koja se najviše proučava.
Biblija je knjiga, koja se najviše voli.
Biblija je „apsolutni šampion svih klasa" među knjigama.
Ona je knjiga nad knjigama.

1) „Wendekreis", 8/9 1983.

Nađi još jednu knjigu!

Ne moraš je tražiti ti. Pusti, neka je nađe onaj, komu Biblija ne vrijedi. Zatraži od njega:

1. Neka ti kaže ime još koje knjige, koja bi bila stara kao Biblija.

2. Neka ti kaže ime još koje knjige, koja je prevedena na više od 1.700 jezika.

3. Neka ti kaže ime još koje knjige, za koju je proliveno mučeničke krvi deseti dio onoga, koliko je proliveno za Bibliju i njezinu nauku.

4. Neka ti kaže ime makar jedne knjige, koja je u stanju tužnog i nesretnog grešnika razveseliti i usrećiti, pokazati mu put, kako će postati Božje dijete i prijatelj.

5. Neka ti kaže ime makar jedne knjige, koja je u stanju milijunima ljudi obećati vječnu sreću i osloboditi ih od straha smrti i vječnog izgubljenja.

6. Neka ti kaže ime barem jedne druge knjige, koju su toliko mrzili i toliko napadali kao Bibliju.

7. Neka ti kaže ime barem jedne knjige, koja bi se čitala i širila u toliko milijuna primjeraka kao Biblija.

A ako to nije u stanju, onda ti kaži njemu ovo:

Plebiscit ljudskih srdaca, ljudskoga uma i ljudskoga iskustva, proveden u svim krajevima svijeta, među svim vrstama ljudi, u svakom ekonomskom i državnom sistemu, bez prestanka kroz 2000 godina, odlučio je:

– čovječanstvo je izabralo Bibliju za vođu svojih duša i srdaca.

Budimo demokrati i poštujmo tu slobodno izraženu volju čovječanstva!

BIBLIJA – USREĆITELJICA

U Bibliji slova nisu mrtva. Topla su, živa i životvorna. Kao sunce Božje obasjava ona zemaljsko blato i svojom svjetlosti izmamljuje život i svetost iz tog blata.

Svi veliki sveci, velikani ljubavi i dobrote, nalazili su u Bibliji izvor snage, koja je pokretala njihove duše. U dodiru s Biblijom kao iz Božjeg kremena skočila je ona iskra, koja je zapalila njihovu dušu. A s te duše se poslije svjetlost i toplina prelijevala na sav svijet.

Blizu 3.000 običnih stranica ima u Bibliji. Sveti Anto Padovanski znao ju je čitavu napamet. Upravo zato postao je „evanđeoski naučitelj", a i „svetac i pomoćnik u nevolji cijelom čovječanstvu".

Čitamo u životu svetog Franje iz Asiza:

Odlučio je ostaviti svoj trgovački posao i svoj raspojasani mladenački život. Stupio je u malu crkvicu svetog Damjana, uzeo knjigu svetog Evanđelja i otvorio onako nasumce. Oči su mu pale na riječi:

Idi, prodaj sve, podijeli siromasima, onda dođi i slijedi mene.

Otišao je i učinio tako.

Postao je slika Boga među ljudima, Kristu najsličniji, a svijetu najmiliji od svih ljudi, koji su zemljom koračali.

Teško je biti prorok

Pokušao je to slavni Voltaire, veliki mrzitelj Krista i kršćanstva.

Prije 200 godina on je napisao:

– Neće proći ni 100 godina, a kršćanstva će nestati sa zemlje. O njemu će se čitati samo u povijesti.

U stvarnosti je bilo obratno:

Nije prošlo ni 50 godina, a Voltaireova štamparija je pretvorena u „Biblijsku štampariju", u kojoj se štampalo samo Sveto Pismo.

SMISAO SVETOG PISMA

Sveto Pismo puno je tajni, pa moramo slušati crkveno Učiteljstvo, koje nas poučava o teškim pitanjima. Zato je zabranjeno čitati Bibliju, koju nije Crkva odobrila i koja nema posebnog tumačenja teških mjesta.

U Starom i Novom Zavjetu ima različitih pogleda na mnoga važna pitanja. Božja objava bivala je postepeno, usavršavala se, dok nije Isus došao na svijet. On je usavršio Stari Zavjet, nadopunio ga. Stari Zavjet je priprava na Novi Zavjet. Isus je rekao, da treba ne samo ljubiti Boga, nego i bližnjega svoga. U te dvije zapovijedi sadržan je sav Zakon i proroci. Zapovijed ljubavi jest Novi Zakon, nova Kristova Zapovijed, koju Krist posebno ističe. Starozavjetni zakon ljubavi nepotpun je, a Kristov je savršen! Potrebno je poznavati i Stari Zavjet, da se mogne dobro razumjeti Novi Zavjet. Sve vodi prema Kristu. Biblija je knjiga o Božjim djelima u čovječanstvu, pa tu knjigu ne smijemo čitati kao druge knjige. To je sveta Knjiga. Božja Knjiga! Tumačenja svetih knjiga potrebna su, da ne bismo krivo stvarali zaključke kad nešto pročitamo.

... ...

Nije dobro čitati Bibliju, koju izdaju druge kršćanske vjerske zajednice (u Engleskoj, Americi i drugdje). Zadnji sveti Oci Pape službeno su isticali i ističu veliko značenje Biblije za vjerski i moralni život vjernika. Drugi Vatikanski Sabor pri kraju dogmatske konstitucije o Božanskoj Objavi potiče – „sve Kristove vjernike, da čestim čitanjem Sv. Pisma izuče najuzvišenije znanje – Isusa Krista”.

BIBLIJA U ŽIVOTU ZNAMENITIH LJUDI

Mereškovski

Ruski književnik, vječni kandidat za Nobelovu nagradu. Preveden na mnoge jezike svijeta. On sam piše o sebi:

„Svakog sam dana čitao Novi Zavjet. I čitat ću ga, dokle god mognem očima gledati. Čitat ću ga, gdje god nađem svjetlosti. Svejedno, je li to sunčani sjaj ili plamen ognjišta, je li dan ili noć. U sreći ili nesreći, zdrav ili bolestan, pun vjere ili pun očaja, pun zanosa ili klonulosti, uvijek mi izgleda, kao da čitam nešto potpuno novo, nešto o čemu do sada nisam ni slutio, nešto što ja nikada neću potpuno shvatiti niti ću ikada do dna u nj proniknuti. – Moj Novi Zavjet je otrcan: zlatna boja se oronula, papir požutio, uvez se raspao, hrbat potpuno otpao, a nekoliko stranica ispalo. Morao bih ga dati na ponovni uvez. Ali nikako da se odlučim na to. Prepadnem se pri samoj pomisli, da bih morao nekoliko dana ostati bez njega.

Šta ćete sa mnom staviti u grob? – Bibliju.
S čim ću uskrsnuti? – S Biblijom.
Šta sam u životu vrijedna uradio? – Čitao sam Bibliju”.

Engleski pisac WALTER SCOTT na samrtnoj postelji želio je da mu čitaju sv. Pismo, jer je Biblija najljepša obiteljska knjiga. Njegov mu je zet mirno čitao iz Biblije, a on je slušao i razmišljao, pripremajući se tako na drugi svijet...

... ...

Talijanski pisac SILVIO PELICO čitao je Sv. Pismo klečeći. Jednom i u suzama,što je neko vrijeme zanemario čitanje Biblije. Cijeli sat je čitao i suze lio. Kad je svršio čitanje bio je svjestan da mu je Bog oprostio što je zanemario čitanje Božje knjige. I u patnjama i neuspjesima Sv. Pismo mu je donosilo smirenje. Muka Kristova ga je krijepila.

... ...

Švedski pjesnik AUGUST STRINDBERG napisao je o sebi: „ Božja riječ je jedina koja vrijedi za sva vremena!” I prije smrti tražio je Sv. Pismo. Poljubio je sv. Knjigu, stavio ju na svoje grudi i rekao: „Ti si jedina istina!”

Ruski velikan

U siječnju godine 1881. veliki književnik Dostojevski ležao je bolestan. Evo kako njegova kćerka Amelija opisuje smrt svoga oca:

„...Krv mu je navalila na usta. Ispočetka mu to nije izgledalo opasno. A onda je uvidio, da su mu to zadnji časovi života. Uvijek je u opasnim trenucima uzimao Evanđelje u ruke. To je učinio i ovaj put. Zamozamolio je majku, da otvori Evanđelje i da pročita ono, na što joj oko najprije padne. Majka se okrenula, da joj ne vidi suze, otvorila i čitala:

– Ja bih morao doći tebi, da me krstiš; a ti si došao k meni... branio se Ivan Krstitelj.

Isus odgovori i reče:

– Nemoj me zadržavati. Mora se pravda ispuniti.

Čim je moj otac čuo ove riječi Isusove, reče majci:

– Zar nisi čula? Nemoj me zadržavati! Moj je čas došao. Ja moram umrijeti...

Zatražio je svećenika. Ispovjedio se i pričestio. Kad je svećenik otišao, pozvao je nas k svojoj postelji. Uzeo je naše ruke u svoju i rekao majci, da opet čita iz Evanđelja. Čitala je priču o "izgubljenom sinu". Kad je svršila, on nas je svjetovao:

– Djeco moja, ne zaboravite nikada to, što ste sad čuli. Imajte nepokolebivo povjerenje u Boga i nemojte nikada posumnjati u njegovo oproštenje. I ja vas ljubim mnogo. Ali moja je ljubav kao ništa, kad se usporedi s neizmjernom ljubavi, kojom Bog ljubi sve ljude. Ne dao Bog, da učinite kakav veliki zločin! Ali i tada se ponizite pred Bogom kao pred svojim Ocem. Izmolit ćete od njega oproštenje, kao što je i razbludni sin dobio oproštenje od svog oca..."

Njemački filozof EMANUEL KANT je rekao: „ Sv. Pismo Božja je knjiga. U toj Knjizi je povijest Božje providnosti od početka svijeta do svršetka svijeta!"

... ...

PAVAO KRUGGER, predsjednik afričke države Transwaal, izjavio je: „ Već 40 godina čitam Sv. Pismo i svaki dan otkrivam nove ljepote..."

... ...

Američki predsjednik TRUMAN zapisao je o Sv. Pismu: „Želiš li znati, kako treba urediti svoj život, čitaj Isusov govor na Gori. Tu je sve rečeno!"

Francuski književnik DANIEL ROPS doživio je obraćenje čitajući Bibliju.

Svi pravi obraćenici nastoje nadoknaditi u životu što su propustili u mladosti. Tako i Rops. Mnogo knjiga je napisao o vjeri i kršćanskom životu. O Crkvi, o kršćanskim mučenicima. Sveto Pismo bilo mu je svagdanji kruh, svagdanje štivo. Duhovna hrana uz Misu i Pričest.

... ...

Tajnik Organizacije Ujedinjenih Naroda DAG HAMMERSKJÖLD stalno je čitao Sv. Pismo. Nakon njegove tragične smrti u zrakoplovu, u džepu su mu našli Sv. Pismo.

... ...

DWIGTH EISENHOWER išao je u crkvu kao i Truman na molitvu. Nakon svršenog školovanja u Vojnoj akademiji stalno je čitao Sv. Pismo.

... ...

Poznati predsjednik SAD, JOHN KENNEDY, poginuo je u atentatu, prije nego je izgovorio svoj nastupni govor u Dalasu. Govor, koji su mu našli u džepu, završavao je riječima Sv. Pisma: „Ako Gospodin ne sagradi kuće, uzalud se trude koji je grade!"

BIBLIJA NA GLAVI

Divan je obred biskupskog ređenja!

Tri biskupa posvećuju, mažu svetim uljem i polažu ruke na svećenika, da ga uzdignu u red apostolskih nasljednika... A kad su ga posvetili, onda mu na slikovit način stavljaju pred oči dužnosti, na koje ga posvećenje veže.

Jedan od posvetitelja stavi mu na glavu tešku knjigu Svetog Pisma.

– Ajme meni! Slomit će ga! Teška je... – uzdahnula je jedna djevojka, kad su ređili njezina sadašnjeg biskupa.

– Ne boj se! Sveto Pismo slomi grešnika, a pravednika podigne...

BIBLIJA I OBRAĆENICI

Iz dnevnika jednog pjesnika

Max Dauthendey obratio se 1917. Umro je 1918. Ostavio je svoj dnevnik. Evo jednog odlomka:

„Subota, 30. lipnja 1917.

Jutros se na meni dogodilo čudo. Jutros sam spoznao da ima Bog. Već trideset godina razmišljam o tom i mučim se tim pitanjem. Promatrao sam prirodu oko sebe i samu svoju nutrinu. Htio sam saznati, da li postoji osobni Bog. Nikako nisam mogao vjerovati u njega. Još nekoliko tjedana pa ću navršiti 50 godina. Jutros sam u svojoj Bibliji pročitao dva Psalma, 50. i 60. Odjednom mi je postalo jasno: postoji Bog, osobni Bog. Bilo mi je tako jasno, kao da sam Boga rukama prihvatio i čvrsto ga držao.

Odavno sam srcem osjećao Boga. Razumom sam ga istom danas prihvatio. Kao da sam se spasio iz dugotrajne životne borbe. Moj tridesetgodišnji rat s Bogom završen je. U mom razumu danas je sklopljen mir”.

... ...

1. Mladić **Bichard Wurmbrand** živio u Rumunjskoj kao Židov – ateist, bezbožac, koji se rugao svemu što podsjeća na Boga.

Jednoga dana saznao je, kako u nekom selu živi stariji stolar, kršćanin, koji se zarekao, da mora obratiti na kršćanstvo jednog Židova. Bezbožac Wurmbrand iz znatiželje ode potražiti tog čudnog stolara i kad ga je našao, počeo mu se rugati napadajući kršćanstvo. Dobri stolar mirno je saslušao ruganje i uvrede, a onda mladom bezbošcu pruži Bibliju u ruke i lijepo ga zamoli, da je ponese kući i da pokuša čitati.

Bezbožni mladić prihvati knjigu te je iz znatiželje poče polako čitati. Posebno ga je osvojio Novi Zavjet! Vidio je ljepotu Kristove nauke. Zgrozio se nad sobom. Zgadio mu se život, koji je bez Boga provodio duge godine bez mira i vedrine. Razmišljao je, a milost Božja djelovala je polako te je mladi Richard napokon prihvatio kršćanstvo.

Obraćeni bezbožac Wurmbrand nije prestao i dalje čitati Bibliju i proučavati sadržaj Svetog Pisma. Nastojao je druge obraćati na kršćansku vjeru. Proveo je 14 godina u tamnicama i u najtežim okolnostima svjedočio je za Krista i kršćansku vjeru.

... ...

2. Židovka **Edith Stein** svršila je filozofski fakultet i postala profesor. Pisala je filozofske knjige. Tražila je životnu istinu. Tražila je smisao života. Razmišljala je o životu i smrti, o životu iza smrti.

Jednoga dana, u ruke joj je dospjelo Sveto Pismo. Čitala je Evanđelje. Upoznala je Krista i njegovu nauku. Obratila se na kršćanstvo i prihvatila katoličku vjeru.

Čitajući životopis sv. Terezije Avilske, u njoj je sazrela misao o redovničkom životu. Postala je član strogog karmelskog reda. I kao karmelićanka pisala je znanstvene rasprave.

Za vrijeme rata, nacisti su je odveli u zloglasni logor Auschwitz u kojemu je, u krematoriju, skupa sa svojom sestrom završila svoj život.

... ...

Član Francuske Akademije Julien Green rekao je: „Sveto Pismo jest PISMO, koje nam šalje Bog! Čitajući tu Božju poslanicu, uvijek usmjerujem svoj život sve više prema Božjoj volji.

Ovaj francuski književnik u svojoj šesnaestoj godini iz protestantizma obratio se na katoličku vjeru! Krist je osnovao samo Katoličku Crkvu, a druge vjere osnovali su ljudi! Do tog uvjerenja došao je ovaj veliki pisac nakon zrelog razmišljanja o pročitanim poglavljima Biblije, posebno Evanđelja!

... ...

Nastojmo nabaviti Bibliju ili barem Isusovo Evanđelje, o njemu razmišljajmo i prema njemu izgrađujmo svoj život.

Isusovo Evanđelje je radosna vijest za svakog čovjeka.

KRALJICA KRŠĆANSKOG DOMA

I u tvom domu – kraljica

„Budi kraljica u mom srcu i u mom domu!" Tako pozivlju mladići djevojke, kad im nude ženidbu. Barem je nekad tako bilo...

Ipak, još uvijek je žena, koja je prava žena i majka, kraljica u svom domu.

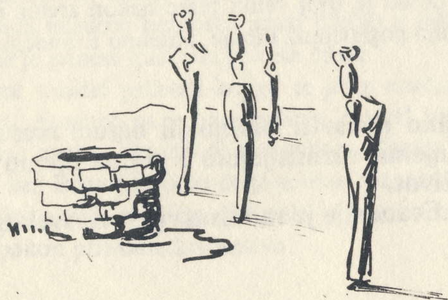
Njezina riječ je djeci sveta; ona je učiteljica nad učiteljicama – svojoj djeci.

Njezina je zapovijed sveta; ona je sudac i zakonodavac iznad svih sudaca – svojoj djeci.

Njezin je primjer svet; ona je vodić, pastir, usrećitelj – svojoj djeci.

Sveta, prava, kršćanska majka je još uvijek kraljica srdaca i doma – svoje obitelji.

Mi kršćani imamo još jednu takvu svetu, pravu, od Boga darovanu kraljicu kršćanskih srdaca i domova: Sveto Pismo, majku, učiteljicu, kraljicu i usrećiteljicu Božje djece, Božje obitelji.

UPOZNATI BOŽJU RIJEČ IZ BIBLIJE

Sveci su na koljenima čitali Sveto Pismo. Biblija je Božja knjiga. Knjiga, koja dolazi s neba!

Iz Biblije ćemo naučiti ljubiti Boga i bližnjega. Naučit ćemo sve, što nam je potrebno za spasenje duše. Crkva donosi dijelove Biblije u Misi i u službenoj Molitvi Crkve, u Časoslovu, u službenom crkvenom Molitveniku, što su ga dužni moliti svećenici i redovnici.

Sveti Augustin je govorio: „Dok moliš, govoriš Bogu. Dok čitaš Sveto Pismo, Bog govori tebi!"

Potrebno je, da katolici čitaju sv. Pismo i da ga upoznaju, kako bi mogli bolje upoznati Boga, Božju volju, Božju istinu, put spasenja, te način kako braniti vjeru od krivobožaca i protivnika Crkve Kristove. Posebno Novi Zavjet, jer su u njemu istine naše svete vjere. Najlakše je razumjeti Djela apostolska. Od Evanđelja ono, koje je napisao sveti Luka. Onda ostala tri, te Poslanice. Od Starog Zavjeta poznavati barem dijelove Mojsijeve Knjige, o Kraljevima, Psalme i Proroke. Naši su stari bili uglavnom nepismeni, ali su pamtili, što su im svećenici govorili, i znali su sve, što je glavno iz Biblije, a posebno iz Novog Zavjeta. Danas je kod nas skoro sve pismeno. Ali, nažalost, svakakve se knjige više čitaju, nego naše svete knjige, Božje knjige, spasonosne knjige. Počnimo se više za njih zanimati, u njih upućivati, te ih redovito pomalo čitati i prihvaćati nauku, koju nam pružaju. Donijet će nam korist za život na ovom i na drugom svijetu!

Neka Sveto Pismo postane i Tvoj prijatelj i prijatelj Tvoga doma.

S A D R Ž A J

Što je Biblija 3
Akademik o Bibliji 4
Biblija je Riječ Božja 5
Knjiga nad knjigama 8
Pravilo ili kanon Svetih Knjiga 10
Sveto Pismo su knjige iz kojih govori Bog .. 13
Knjiga Božja... ali knjiga ljudska 16
Biblija je povijesna knjiga 17
Broj rukopisa 19
Kumran kraj Mrtvog mora 20
Biblija je knjiga o Božjim djelima 21
Stari Zavjet je knjiga priprave 22
Iz nje nas uči Bog 25
Novi Zavjet 26
Sveto djelo Duha Svetoga 28
Nađi još jednu knjigu 30
Biblija – usrečiteljica 31
Smisao Svetog Pisma 32
Biblija u životu znamenitih ljudi 33
Biblija i obraćenici 36
Kraljica kršćanskog doma 38
Upoznati Božju riječ iz Biblije 39
S a d r ž a j 40